herpy

GEKKOER

Sphaerodactylus macrolepis

En av verdens minste gekkoer: en dagaktiv dverggekko fra løvlaget på øyene øst for Puerto Rico. Voksne dyr måler bare 17-28 mm fra snute til kloakk og tåler verken tørke eller varme. *Sphaerodactylus macrolepis* krever et terrarium med dyp, fuktig løvbunn og en fast tilgang på levende mikrofôr, og den er derfor en art for den erfarne holderen.

Familie: Sphaerodactylidae Engelsk: Big-scaled dwarf gecko Tidligere navn: *Sphaerodactylus imbricatus; Sphaerodactylus danforthi* Publisert 16. november 2026

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**17-28 mm** snute-kloakk-lengde
Vekt	**0,3 g**
Levealder	**3-5 år**
Aktiv	**Om dagen og i skumringen**
Levevis	**Bakkelevende**
Biotop	**Tørrskog og regnskog**
Vanskelighetsgrad	**Erfaren**

STELL

Min. terrarium	**30 × 30 × 30 cm** L × B × H for 2 voksne dyr
Temperatur, dag	**24-27 °C**
Temperatur, natt	**21-24 °C**
Luftfuktighet	**60-80 %**
UVB	**Valgfritt**
Kosthold	**Små leddyr (spretthaler, bananfluer)**
Holdes	**Alene eller parvis**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Kullstørrelse	**1 egg**
Inkubasjon	**80-90 dager** ved 26-28 °C

VERN OG PAPIRER

CITES	**Ikke listet**
EU-vedlegg	**Ikke listet**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Sphaerodactylus macrolepis er en dverggekko i familien Sphaerodactylidae. Voksne dyr måler 17-28 mm fra snute til kloakk, i gjennomsnitt omtrent 24 mm, og veier bare omtrent 0,3 g. Dyr fra Puerto Rico er større enn dyr fra Jomfruøyene. Øynene er runde og uten lokk, og ryggskjellene ligger som takstein over hverandre. Navnet kommer av gresk makros, stor, og lepis, skjell, og henspiller på de forholdsvis store skjellene.

Hann og hunn ser svært forskjellige ut. Hannen har et farget hode som kan være blåaktig til brunoransje, og et mer ensartet mønster på kroppen. Hunnen har et brutt mønster på hodet og som regel en tydelig flekk på skuldrene med lyse øyeflekker. Derfor er kjønnene lette å skille, og hannene blir litt større enn hunnene.

S. macrolepis ble beskrevet i 1859 av Albert Günther fra St. Croix. Lenge ble den oppfattet som én art med flere underarter. *Sphaerodactylus parvus* ble skilt ut som selvstendig art i 2001, og i 2019 ble de fleste av de øvrige underartene flyttet til *Sphaerodactylus grandisquamis*. Arten er svært tallrik i sitt område: på Jomfruøyene lever det omtrent 52.800 dyr per hektar, den høyeste kjente tettheten for et landlevende virveldyr.

Arten er sjelden i fangenskap. Stellet nedenfor bygger på artens biologi i naturen og på de nært beslektede dverggekkoene fra Puerto Rico, som tidligere ble regnet til samme art, og er et utgangspunkt, ikke en ferdig oppskrift. Levealderen er ikke kjent; 3-5 år er et anslag.

Utbredelse og leveområde

Sphaerodactylus macrolepis er hjemmehørende på øyene på Puerto Rico-banken i Karibia. Typelokaliteten er St. Croix på De amerikanske Jomfruøyene. Arten finnes dessuten på St. Thomas og St. John, på De britiske Jomfruøyene (blant annet Tortola, Virgin Gorda, Jost Van Dyke, Guana, Great Camanoe og Anegada), på Culebra og Vieques og på flere småøyer rundt Puerto Rico. Den er også registrert på Anguilla.

På selve Puerto Rico er den bare angitt fra enkelte kystnære steder, mens de store bestandene lever på Culebra og Jomfruøyene. Avgrensningen mot de beslektede artene er endret flere ganger, så eldre funn fra Puerto Rico kan omfatte *Sphaerodactylus grandisquamis*.

> **Naturlig utbredelse:** Puerto Rico, De amerikanske jomfruøyene, De britiske jomfruøyene og Anguilla.

LEVEOMRÅDE

Sphaerodactylus macrolepis lever på bakken i løvlaget i kystnært kratt og skog, for eksempel under bestander av *Coccoloba uvifera* langs strendene. Den sees også i tett gress og i løvlaget på regnskogens bunn. Om dagen oppholder den seg mest nede i løvet, der det er kjøligst og fuktigst. Løvlaget er her 5-15 cm tykt.

Midt på dagen blir det varmere nær bakken enn dyret helst vil ha det. Den foretrukne temperaturen ligger omtrent 25 °C for hanner og 26 °C for hunner, og selv det dypeste løvet er varmere enn det mellom klokken 12 og 17.30. Mellom klokken 23 og 8 ligger alle mikrohabitater innenfor det foretrukne området. Den relative luftfuktigheten under løvet er nesten konstant omtrent 98 %, oppå løvet i gjennomsnitt 78 % og på åpen sand sterkt svingende. Ute i det åpne sees gekkoene nesten bare i skygge, i overskyet vær eller tidlig om morgenen, før sola når fram.

Kroppen er så liten at dyret tørker svært raskt ut, og vanntapet øker med temperaturen. Det forklarer hvorfor arten holder seg til fuktige og skyggefulle steder.

Stell

TERRARIET

Et par kan holdes i et terrarium på 30 × 30 × 30 cm (lengde × bredde × høyde). Det må bare være ett par i hvert terrarium, fordi både hanner og hunner er aggressive mot andre voksne. Grunnarealet er viktigere enn høyden, fordi gekkoen lever på bakken. Terrariet må være helt tett i bunn og lokk, slik at verken gekkoen eller de små fôrdyrene kan slippe ut.

Bunnen er det viktigste. Legg et 5-10 cm tykt lag fuktig kokosmuld eller jord uten gjødsel, gjerne blandet med litt sand, og dekk det med et løvlag av tørkede eike-, bøke- eller mandelblader. Her kan dyret søke ned i det fuktige og kjølige, akkurat som i naturen. Tilføy korkbark, flate steiner og små klatreplanter som pothos eller krypfiken, slik at det er mange skjul og ulike mikroklimaer. En bioaktiv bunn med spretthaler og små skrukketroll holder bunnen ren og gir gekkoen noe å spise.

Ventilasjonen må være begrenset, men tilstrekkelig. Et helt åpent nettlokk tørker terrariet ut for raskt, mens et helt lukket lokk gir mugg. Et mindre nettfelt i lokket, eventuelt delvis dekket, er et godt kompromiss. Unger er ekstra sårbare for tørke og bør ha en liten boks for seg selv med fuktig bunn.

Les mer: Terrarieoppsett og bioaktiv bunn Les mer: Fôrdyr: hold og avl

TEMPERATUR

Sphaerodactylus macrolepis foretrekker omtrent 25 °C. Hold 24-27 °C om dagen og 21-24 °C om natten, slik at temperaturen faller litt om natten som i naturen. I naturen ligger nettene innenfor det foretrukne området. Den øvre grensen om dagen er litt usikker; de beslektede artene fra Puerto Rico holdes ved 26-28 °C. Det skal ikke være noe varmested. Vanntapet øker med temperaturen, og dyret må alltid kunne komme unna varmen. Sett derfor terrariet der sola aldri når det, og mål temperaturen med et digitalt termometer nede i bunnen og ikke bare i luften.

I de fleste norske hjem er oppvarming unødvendig om sommeren. Om vinteren kan en svak varmematte på siden, styrt av en termostat, være nok. Varm aldri opp hele bunnen, for da tørker det fuktige laget ut som dyret søker ned i. Dyr som blir sittende framme i dagens varmeste timer, er et tegn på at det er for tørt eller for varmt.

Les mer: Varme og temperatur

LUFTFUKTIGHET OG VANN

Luftfuktigheten skal ligge på 60-80 %, og nede i løvlaget må bunnen være fuktig hele tiden, slik at det er et sted i terrariet der fuktigheten nærmer seg 100 %, som under løvet i naturen. Spray lett hver dag eller annenhver dag, gjerne om kvelden eller morgenen, slik at blader og bark er duggete, og fuktigheten holder seg i løvlaget. La aldri bunnen stå våt uten luftskifte, for da kommer det mugg.

Gekkoen drikker dråper fra blader og dekorasjon og trenger ikke vannskål. En dyp skål er en dødsfelle for så lite et dyr; vil du ha en vannkilde, bruk en svært lav skål fylt med småstein. Et hygrometer nede i løvlaget viser om fuktigheten holder.

Les mer: Luftfuktighet, sprøyting og ventilasjon

LYS OG UVB

Arten regnes som dagaktiv, men holder seg i skygge og i løvlaget og sees mest tidlig og sent på dagen. Bruk et svakt lys som ikke varmer, for eksempel LED eller et lysstoffrør, og ha det på omtrent 12 timer om sommeren og 10-11 timer om vinteren. Unngå spotlamper, for de varmer og tørker ut terrariet. Natten skal være mørk.

Arten har ikke noe kjent behov for UVB og oppholder seg mest i skygge. Et svært svakt UVB-rør over den ene enden er valgfritt. Sørg i så fall for rikelig med skygge og skjul, slik at dyret kan unngå lyset.

Les mer: Lys og UVB

FÔRING

I naturen lever gekkoen mest av små leddyr som spretthaler, og den tar også bananfluer, både larver og voksne. Det passer til størrelsen: fôrdyret må være mindre enn dyrets hode. Til voksne dyr egner spretthaler, små bananfluer (*Drosophila melanogaster*), små skrukketroll og nyklekte siriss seg, til unger særlig spretthaler og de minste bananfluene.

Et så lite dyr har ikke store reserver, så tilby fôr daglig eller annenhver dag, og sørg for at det hele tiden er spretthaler i bunnen. En bioaktiv bunn med en bestand av spretthaler løser en stor del av oppgaven. Dryss bananfluene lett med kalk og D3-vitamin, og bruk vitaminpulver med måte. Følg dyret: en fyldig, rund hale og aktiv atferd viser at det spises nok.

Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

ATFERD OG HÅNDTERING

Gekkoen er rask, sky og svært liten, og den skal ikke håndteres. Den kan slippe unna gjennom selv små åpninger, og selv en lett berøring kan skade den. Hold terrariet lukket og tett, og arbeid rolig med bunnen. Dyret tilbringer mye tid skjult i løvlaget, så det kan være vanskelig å få øye på, men det er normalt.

I naturen forsvarer den seg mot ildmaur ved å vri seg og slå med bein og hale, og den kan forsvinne ned i løvet på et øyeblikk. Både hanner og hunner er aggressive mot andre voksne, så hold ett par eller ett dyr per terrarium, og sett aldri to hanner sammen. Følg med på dyr som gjemmer seg hele tiden eller slutter å spise, for det kan være tegn på stress.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Kjønnene er lette å kjenne på fargene. Hannen har et farget hode som kan være blåaktig til brunoransje, og ingen tydelig tegning på halsen. Hunnen har et stripete eller brutt hodemønster og en markert skulderflekk med lyse øyeflekker. Hannene blir litt større enn hunnene. Alderen ved kjønnsmodenhet er ikke kjent, så vent til de er fullt utvokste før de settes sammen til avl.

PARRING

Arten er sjelden i hobbyen, og det er ingen kjent årstidsrytme eller vinterhvile i avlen. Hos de beslektede artene fra Puerto Rico går avlen lett: et godt fôret par i et terrarium med mange skjul yngler uten spesiell hjelp, og lyset kortes bare litt ned om vinteren. Følg med på at hunnen ikke blir jaget.

EGGLEGGING OG KULL

Hunnen legger bare ett egg om gangen, men gjentar det flere ganger i året, slik det er typisk for slekten. Egget er lite, hvitt og hardskallet. Hos de beslektede artene fra Puerto Rico legger en godt fôret hunn et egg hver 20.-30. dag. De legger gjerne eggene i hule plantestengler, for eksempel tørkede stengler av parkslirekne, så det er en god idé å sette opp noen. Se også i løvlaget og under bark og stein.

Hos de beslektede artene jager ikke de voksne ungene, så eggene kan bli liggende i terrariet. Flytt dem bare hvis det er nødvendig.

INKUBASJON

Eggene klekkes trolig etter 80-90 dager ved 26-28 °C; tallene er lånt fra *Sphaerodactylus elegans* og *Sphaerodactylus torrei*. Skal egget flyttes, hold det i samme stilling, og legg det i en liten boks med fuktig vermikulitt eller kokosmuld. Luften i boksen må være fuktig, slik at egget ikke tørker ut. Nyklekte dyr er særlig utsatt for uttørking, og i naturen antas det å hjelpe når klekkingen faller i en kjøligere og fuktigere periode.

OPPDRETT AV UNGER

De nyklekte dyrene er ekstremt små og tørker lett ut. Sett dem i en liten, tett boks på omtrent 1 liter med fuktig bunn av kokosmuld eller sphagnum og løv, og spray daglig. Første fôr er spretthaler og de aller minste bananfluene, som må være tilgjengelige hele tiden. Hold ungene adskilt fra de voksne. Hos de beslektede artene kan unger oppdrettes i små grupper, men del dyrene hvis det oppstår uro.

Helse og vanlige feil

De fleste problemer skyldes feil forhold, og de typiske feilene er:

- For tørt terrarium. Kroppen er så liten at dyret tørker raskt ut. Sløvhet, innsunkne øyne og rynket hud er tegn på uttørking.
- For varmt. Vanntapet øker med temperaturen, og varme over 27-28 °C er risikabelt. Sett aldri terrariet i sol.
- Dårlig ventilasjon og stillestående våt bunn, som gir mugg og hudproblemer.
- Feil fôr: for store fôrdyr eller bare én slags. Gi variert smått fôr.
- Svekkede dyr etter lange transporter. Nyinnkjøpte dyr kan være uttørket og må straks i et fuktig terrarium.

Dyret er for lite til å behandles selv. Kontakt en veterinær med erfaring med reptiler hvis gekkoen går ned i vekt, sitter sløvt framme hele dagen eller ikke spiser.

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.